

Herziening van de Groepsvrijstellingsverordening en de Richtsnoeren; een verbetering voor de markt of niet?

MR. DRS. D.P. KUIPERS EN MR. J.I. KOHLEN

De Europese Commissie heeft op 20 februari 2013 een tweede concept voor de herziening van de Groepsvrijstelling inzake technologieoverdracht ('Concept GVTO') en bijbehorende Richtsnoeren ('Concept Richtsnoeren') gepubliceerd. In de Concept Richtsnoeren wordt de Concept GVTO nader toegelicht, maar worden ook onderwerpen behandeld die niet onder de groepsvrijstelling vallen. Denk hierbij aan de technologiepools en de schikkingsovereenkomsten. De consultatie is gestart, omdat op 30 april 2014 de huidige groepsvrijstellingsverordening 772/2004 inzake technologieoverdracht afloopt. De consultatie is op 17 mei 2013 gesloten.¹

Hoewel de eerste ronde, die de Commissie in het kader van deze herziening onder marktpartijen maakte, vooral uitwees dat de markt over het algemeen tevreden is over het huidige regime en daarmee goed uit de voeten kan, heeft de Commissie toch aanleiding gezien enkele wijzigingen door te voeren in de nieuwe voorstellen.

In deze bijdrage bespreken wij de meest relevante en in het oog springende wijzigingen zoals deze door de Commissie in de recente consultatie zijn voorgesteld. Bij de bespreking van deze wijzigingen hebben wij ons de vraag gesteld of deze zijn ingegeven doordat de huidige groepsvrijstellingsverordening een tekortkoming bevatte op dit punt en of de voorgestelde aanpassing met het oog op de balans tussen de belangen van licentiegevers en licentienemers noodzakelijk (en wenselijk) is. Daarbij ligt de focus op de vraag of de voorgestelde wijzigingen niet leiden tot een grotere spanning tussen het bevorderen van de innovatie en het waarborgen van een daadwerkelijke mededinging.

Toepassingsbereik

Als eerste valt op dat de Commissie voornemens is de Concept GVTO te laten gelden tot 1 mei 2026; dat is een looptijd van twaalf jaar. Zeker wanneer mee wordt genomen dat het gaat om licenties en dynamische

concurrentie waarbij de ontwikkelingen snel gaan, is dit een opmerkelijk lange duur. Dit geldt temeer nu blijkt dat de ontwikkelingen die de Commissie hebben gebracht tot de voorgestelde wijzigingen vooral in de laatste zes tot acht jaar hebben plaatsgevonden. Dergelijke ontwikkelingen zijn onder meer de farmaceutische *sector inquiry*,² onderzoeken naar misbruik bij de uitoefening van essentiële octrooien bij standaardisatie en de misbruikprocedure tegen AstraZeneca.³ De Commissie zou er dan ook verstandiger aan doen de duur te beperken zodat tijdig opnieuw kan worden geëvalueerd of de balans tussen de belangen van licentiegevers en licentienemers juist is en of de voorgestelde wijzigingen niet hebben geleid tot een grotere spanning tussen het bevorderen van de innovatie en het waarborgen van een daadwerkelijke mededinging.

Zoals ook in de huidige groepsvrijstellingsverordening zal de Concept GVTO enkel van toepassing zijn op een licentieovereenkomst tussen twee partijen (de licentiegever en de licentienemer) en heeft deze betrekking op het in licentie

¹ De (vele) bijdragen die de Commissie in het kader van deze consultatie heeft ontvangen zijn inmiddels gepubliceerd op http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_technology_transfer/index_en.html.

² Sector onderzoek Europese Commissie naar farmaceutische industrie, rapport 8 juli 2009.

³ HvJ EU 6 december 2012, C-457/10 (*Astra Zeneca*).

geven van technologie met het oog op de vervaardiging van producten of diensten. Technologielicenties kunnen echter ook aan de orde komen in andere soorten overeenkomsten. In art. 9 Concept GVTO wordt duidelijk de afbakening en rangorde aangegeven ten opzichte van de andere groepsvrijstellingsverordeningen. Hieruit blijkt dat de groepsvrijstellingen voor onderzoek en ontwikkeling (Vo. 1217/2010, Pb. 2010, L 335/36) en specialisatie (Vo. 1218/2010, Pb. 2010, L 335/43) voortgaan op de toepassing van de groepsvrijstellingsverordening. Ook kunnen aan de licentienemer verplichtingen worden opgelegd die zien op de wijze waarop hij de producten moet verkopen, met name de verplichting een bepaald type distributiesysteem op te zetten, zoals exclusieve of selectieve distributie. Dergelijke distributieovereenkomsten moeten in overeenstemming zijn met de groepsvrijstellingsverordening inzake verticale overeenkomsten.⁴ Deze duidelijke afbakening van het toepassingsbereik en rangorde voor de voorrang van de verschillende groepsvrijstellingsverordeningen die voor licentieovereenkomsten kunnen bestaan, is nieuw voor de Concept GVTO.

De aangepaste definities van Technologie⁵ en Intellectuele eigendomsrechten⁶ (art. 1(b) respectievelijk 1(h) Concept GVTO) zijn geen verbetering ten opzichte van de huidige GVTO. De definitie van technologie, die in de GVTO een serie intellectuele eigendomsrechten omvat, is geen juiste weergave van het gebruik van deze term in de markt waarop licentiegevers en licentienemers acteren en waarbij juist een onderscheid gemaakt wordt tussen de technologie *an sich* en het (intellectuele) eigendomsrecht dat geldt voor de bescherming en exploitatie van de technologie. Wat betreft modelrechten is moeilijk te zien waarom die als technologie zouden kwalificeren, aangezien modelrechten heel dicht tegen merken en auteursrechten aanliggen⁷ die terecht niet onder het toepassingsbereik van de GVTO vallen, omdat er geen sprake is van technologie waarvan de exploitatie beschermd moet worden.

De voorgestelde definitie van intellectuele eigendomsrechten sluit knowhow uit, dit in tegenstelling tot de huidige GVTO. Hiermee wijkt de Commissie af van de definitie in art. 39 van het TRIPs Verdrag, dat knowhow oftewel ‘*undisclosed information*’ uitdrukkelijk wel als intellectueel eigendomsrecht aanmerkt, aan welke bepaling de EU als lid van de WTO gebonden is.

4 Vo. 330/2010 (Pb. L 102/1).

5 Technologie wordt als volgt gedefinieerd: ‘*Knowhow, evenals de volgende rechten of een combinatie daarvan met inbegrip van deze rechten of de aanvragen tot inschrijving ervan: a) octrooien, b) gebruiksmodellen, c) ontwerp rechten, d) topografieën van halfgeleidersproducten, e) aanvullende beschermingscertificaten voor geneesmiddelen of andere producten waarvoor een dergelijk aanvullend beschermingscertificaat kan worden verkregen, f) kwekerscertificaten; en g) auteursrechten voor softwareproducten.*’

6 Intellectuele eigendomsrechten zijn: ‘*met name industriële eigendomsrechten zoals octrooien en handelsmerken, auteursrechten en naburige rechten.*’

7 Zie bijvoorbeeld art. 8(1) van Verordening 6/2002.

Meest significante wijzigingen

In de Concept GVTO is een aantal onderwerpen aangepast, waaronder (maar niet uitsluitend) de berekening van de marktaandelen, de mogelijkheid om passieve verkoop te kunnen beperken, de *grant back* mogelijkheden op door de licentienemer aangebrachte verbeteringen en het gebruik van niet-betwistingsclausules wordt beperkt. In de Concept Richtsnoeren wordt meer richting gegeven aan technologiepools⁸ en schikkingsovereenkomsten. Als gezegd, zijn de wijzigingen mede gebaseerd op ontwikkelingen die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan, met name bij technologiepools en standaardisatie, en de ervaringen die de Commissie heeft opgedaan in het farmaceutische sectoronderzoek. Een aantal van de wijzigingen is ook gebaseerd op de wens tot stroomlijning van de GVTO met de overige groepsvrijstellingsverordeningen. Daarmee miskent de Commissie echter dat er juist sprake kan zijn van verschillende uitgangspunten (en bestaansredenen) voor de verschillende groepsvrijstellingen, die een afwijkende benadering rechtvaardigen.

Marktaandelen

In art. 3 lid 2 Concept GVTO is opgenomen dat wanneer de overeenkomst wordt gesloten tussen ondernemingen die geen concurrenten zijn, maar waarbij de licentienemer een technologie bezit die hij weliswaar uitsluitend voor interne productie gebruikt maar die substitueerbaar is met de in licentie gegeven technologie, de gezamenlijke marktaandeelgrens van 20% geldt (lid 2).⁹ Dit betekent dat partijen als concurrenten worden beschouwd voor de toepassing van de marktaandeedrempels terwijl de overeenkomst voor de toepassing van de zwarte lijst¹⁰ wordt behandeld als een overeenkomst die is gesloten tussen niet-concurrenten. Dit onderscheid tussen wel/niet-concurrenten zou voor elke toepassing van de GVTO gelijk moeten zijn. De partij die voor zijn productie (ook) gebruikmaakt van een niet-uitgelicentieerde *inhouse* technologie zou voor de bepaling van de marktaandeelgrens geen concurrent moeten zijn. Dit is overigens ook volledig in lijn met het berekenen van marktaandelen voor andere toepassingen in het mededingingsrecht waarbij *captive* productie ook niet wordt meegenomen. Het kwalificeren van partijen

8 De Concept Richtsnoeren geven een duidelijke richting voor de beoordeling van technologiepools maar zij geven wat ons betreft niet daadwerkelijk een nieuw inzicht ten opzichte van de Richtsnoeren inzake horizontale samenwerkingsovereenkomsten met betrekking tot normen en standaardisering ((Pb EU C11/01) paragraaf 257 e.v.). Om die reden laten wij een bespreking van de technologiepools in deze bijdrage achterwege, al zijn de concept Richtsnoeren op dit punt zeker de moeite van het lezen waard.

9 Op grond van art. 3 GVTO is de groepsvrijstelling van toepassing op overeenkomsten tussen concurrenten op voorwaarde dat het gezamenlijke marktaandeel van de partijen op elke relevante markt niet groter is dan 20% (lid 1) en tussen niet-concurrenten wanneer het marktaandeel van elke partij op de betrokken relevante technologie- en productmarkten niet groter is dan 30%.

10 De zwarte lijst ofwel de hard core beperkingen zijn opgenomen in art. 4 Concept GVTO.

als concurrenten voor de toepassing van de marktaandeeldrempels leidt tot een onnodige buitentoepassingverklaring van de GVTO en derhalve tot meer rechtsonzekerheid. In ieder geval zal door deze wijziging niet méér innovatie of concurrentie ontstaan en lijkt er ook geen sprake van een tekortkoming in de huidige GVTO die door deze wijziging wordt gerepareerd.

Passieve verkoop – minder vergaande beperking toegestaan

De wens tot stroomlijning van de Europese Groepsvrijstellingsverordeningen komt tot uitdrukking in de beperking van de mogelijkheden tot het verbieden van passieve verkoop. Het uitgangspunt in de Concept GVTO wordt dat passieve verkoop te allen tijde moet zijn toegestaan. De enige uitzondering die de Concept GVTO nog biedt, is de situatie waarin een exclusief gebied of exclusieve klantenkring is voorbehouden aan de licentiegever. Dit betekent dat de

De voorstellen dragen dan ook niet bij tot verlichting van het onvermijdelijke spanningsveld tussen intellectuele eigendomsrechten en mededinging en de vraag is of dat wenselijk is.

beperking van de passieve verkoop alleen nog maar zal zijn toegestaan indien de licentiegever een exclusieve licentie verleent. Indien er meerdere licentienemers zijn dan is iedere beperking van de passieve verkoop een *hard core* restrictie. In de huidige GVTO is het mogelijk om gedurende een periode van twee jaar de passieve verkoop te beperken (bij licentieovereenkomsten tussen niet-concurrenten) voor de situaties waarin de licentienemer een nieuw en exclusief gebied of klantenkring heeft toegewezen gekregen.

In aanvulling op deze beperking van het verbod tot passieve verkoop, heeft de Commissie wel een nadere toelichting in de Richtsnoeren gegeven die grotendeels aansluit bij de restrictie van de passieve verkoop zoals deze is opgenomen in de huidige GVTO. In randnummer 116 wordt namelijk bevestigd dat een beperking van passieve verkoop niet onder het verbod van art. 101 lid 1 VWEU valt, wanneer deze objectief gezien noodzakelijk is voor de licentienemer om een nieuwe markt te kunnen betreden. Van dergelijke omstandigheden kan sprake zijn indien de licentienemer aanzienlijk moet investeren in productiemiddelen en promotieactiviteiten om een nieuwe markt te betreden en te ontwikkelen of wanneer een dergelijke beperking om redenen van veiligheid of gezondheid gezien de gevaarlijke aard van het betrokken product objectief gezien noodzakelijk is.¹¹

De voorgestelde aanscherping van de GVTO en de verschuiving naar de Richtsnoeren van de rechtvaardiging

om beperking van passieve verkoop bij de introductie van een nieuw product tijdelijk toe te staan, is wat ons betreft geen verbetering ten opzichte van de huidige Groepsvrijstellingsverordening omdat het enkel leidt tot meer rechtsonzekerheid. De behoefte van de Commissie tot stroomlijning is wat ons betreft geen reden deze uitzondering aan de veilige haven van de GVTO te onttrekken. De uitzondering in de huidige GVTO reflecteert juist dat een licentienemer voor het doen van aanzienlijke investeringen beschermd zou mogen worden en dit slechts voor een beperkte periode van twee jaar. Doordat deze toegestane beperking nu niet automatisch wordt vrijgesteld zal een licentiegever minder snel geneigd zijn om zijn licentienemers een verbod tot passieve verkoop op te leggen hetgeen nadelig zal zijn voor de respectievelijke licentienemers. En uiteindelijk zal dit ook ten koste gaan van de licentiegever en zijn technologie, omdat de licentienemers minder zullen investeren omdat zij minder bescherming genieten. Wat ons betreft dus een verslechtering ten opzichte van de huidige GVTO hetgeen niet ten goede zal komen aan de innovatie.

Grant back verplichtingen

Art. 5 lid 1 Concept GVTO bevat een verbod tot het opnemen van automatische *grant back* verplichtingen voor de licentienemer. Dit betekent dat een licentieovereenkomst geen bepaling meer mag bevatten die de licentienemer verplicht om verbeteringen die hij aanbrengt op de in licentie gegeven technologie of nieuwe toepassingen daarvan die hij ontwikkelt, moet overdragen dan wel exclusief teruglicentiëren aan de licentiegever. In de huidige GVTO is opgenomen dat een dergelijke *grant back* verplichting verboden is voor zover het gaat over scheidbare verbeteringen, dat wil zeggen verbeteringen die ook los van de in licentie gegeven technologie toegepast kunnen worden. Als reden voor deze aanpassing voert de Commissie aan dat de prikkel tot innovatie voor de licentienemer waarschijnlijk vermindert, aangezien een *grant back* verplichting hem hindert bij de exploitatie van zijn verbeteringen, onder meer door ze in licentie te geven aan derden.

Deze reden zal echter niet opwegen tegen het risico dat juist de innovatie door de licentiegevers zal worden vermindert. De licentiegever ziet zich namelijk – op basis van deze bepaling – geconfronteerd met de mogelijkheid dat zijn licentienemer een onlosmakelijk met zijn technologie verbonden verbetering of toepassing ontwikkelt, waar deze licentienemer zeggenschap over houdt, ook na beëindiging van de licentierelatie. Dat betekent dat de licentiegever voor de duur van zijn eigendomsrecht op de technologie verbonden blijft met de (voormalige) licentienemer die hem in de volle eigendom van zijn technologie belemmert. Dit risico kan rechthebbenden, zeker wanneer de betreffende technologie zich nog in een vroeg ontwikkelingsstadium bevindt, doen besluiten om zijn technologie langer voor zichzelf te houden in plaats van deze zo snel mogelijk op de technologiemarkt aan derden in licentie te geven. In de licentiepraktijk wordt deze beperking als een significante

¹¹ Zie randnummer 117 concept Richtsnoeren.

verslechtering gezien van de positie van de rechthebbende en gezien als een potentiële rem op innovatie en de verspreiding van nieuwe producten.

Niet-betwistingsclausules

Een tweede significante wijziging in de uitgesloten beperkingen van de Concept GVTO heeft betrekking op de zogenaamde *non-challenge clauses*. Art. 5 lid 2 Concept GVTO bevat het verbod om de licentienemer direct dan wel indirect te verbieden de geldigheid van het intellectuele eigendomsrecht van de licentiegever aan te vechten. Hieronder valt – in tegenstelling tot onder de huidige GVTO – ook het verbod om de overeenkomst te mogen beëindigen indien de geldigheid van het gelicentieerde intellectuele eigendomsrecht wordt aangevochten.

De Commissie stelt dat deze wijziging noodzakelijk is, omdat een dergelijk beëindigingsrecht dezelfde gevolgen kan hebben als een niet-betwistingsbeding, vooral wanneer de licentienemer al significante verzonken kosten heeft gemaakt voor de productie van de contractproducten of de contractproducten al produceert. Daar staat – wat ons betreft – echter tegenover dat een licentiegever niet verplicht kan worden zaken te blijven doen met een licentienemer die de geldigheid van het intellectuele eigendomsrecht aanvecht. De positie van de licentiegever kan door het schrappen van het beëindigingsrecht indien de licentienemer de geldigheid betwist, zelfs verslechteren. Dit geeft namelijk een incentive aan de licentienemer om de geldigheid van het intellectuele eigendomsrecht te betwisten opdat dit gebruikt kan worden in de onderhandelingen met de licentiegever ten aanzien van de licentievoorwaarden. Een licentiegever kan de overeenkomst niet meer beëindigen omdat de geldigheid wordt betwist, maar hij wordt wel geconfronteerd met hoge juridische kosten indien de licentienemer besluit de geldigheid te betwisten. Ons inziens is beëindiging van een licentieovereenkomst dan ook niet gelijk te stellen met een verbod om de gelicentieerde rechten te betwisten. Immers, in het eerste geval staat het de licentienemer vrij om de geldigheid van de rechten te betwisten. Dat van de licentiegever in dat geval niet kan worden verwacht dat hij de licentienemer in staat blijft stellen de betwiste technologie te exploiteren en daaraan geld te verdienen wat vervolgens kan worden aangewend om de rechten op die technologie te betwisten, lijkt ons een gerechtvaardigde beperking.

Overigens blijkt de wens tot stroomlijning van de verschillende Groepsvrijstellingsverordeningen op dit punt te zijn verlaten, aangezien de O&O Groepsvrijstellingsverordening 1217/2010 in art. 6 (a) wel de mogelijkheid bevat om de overeenkomst te beëindigen indien de geldigheid van de gezamenlijk ontwikkelde intellectuele eigendomsrechten wordt betwist door één van beide partijen.

De richtsnoeren inzake schikkingsovereenkomsten

In de Concept Richtsnoeren wordt in paragrafen 219-227 *guidance* gegeven over de beoordeling van schikkingen die betrekking hebben op licentieovereenkomsten. In het algemeen is een dergelijke overeenkomst niet in strijd met art. 101 lid 1 VWEU, omdat het partijen de mogelijkheid biedt om na de overeenkomst hun technologieën te exploiteren. Maar dit ligt met name anders indien er sprake is van een zogenaamde ‘*pay-for-delay*’ of ‘*pay-for-restriction*’ clausules. Deze bepalingen zijn onder andere onderwerp van onderzoek geweest in het sectoronderzoek van de Commissie naar de farmaceutische industrie in 2008/2009.¹² In de Concept Richtsnoeren is opgenomen dat: ‘*De schikkingen tussen concurrenten die een licentie omvatten voor de bij het geschil betrokken technologie en markt, maar die leiden tot een vertraagde of anderszins beperkte mogelijkheid voor de licentienemer om het product op deze markt te lanceren kunnen onder bepaalde omstandigheden onder artikel 101 lid 1 VWEU vallen.*’ Vervolgens geven de Concept Richtsnoeren aan dat de Commissie dergelijke bepalingen nauwlettend in de gaten zal houden met name wanneer de licentiegever de licentienemer met een financiële prikkel of anderszins aanspoort om striktere schikkingsvoorwaarden te aanvaarden dan de voorwaarden die hij anders op basis van de waarde van de technologie van de licentiegever zou hebben geaccepteerd.

De directe kanttekening die hierbij geplaatst kan (en ook moet worden) is dat de Commissie ervan lijkt uit te gaan dat elke prijs die wordt betaald in het kader van schikkingsonderhandelingen een te hoge prijs is c.q. mededingingsbeperkend is. Dat lijkt ons een onjuiste aanname, omdat er wel degelijk een goede reden kan zijn voor bijvoorbeeld de octrooihouder die de beweerdelijk inbreukmaker een

Dit geldt temeer nu blijkt dat de ontwikkelingen die de Commissie hebben gebracht tot de voorgestelde wijzigingen vooral in de laatste zes tot acht jaar hebben plaatsgevonden.

vergoeding betaalt. Dit kan een prijs zijn voor rechtszekerheid ten aanzien van de geldigheid van zijn IE-recht, ook zonder dat daarmee gezegd kan worden dat het betreffende recht daadwerkelijk voor vernietiging in aanmerking zou komen. Het kan ook gaan om een vergoeding voor gemaakte proceskosten. De juiste prijs in het kader van schikkingsonderhandelingen is echter bijzonder lastig vast te stellen waarbij – onzes inziens – ook rekening mag worden gehouden met de hoge kosten voor procederen waarbij onder andere in Nederland, ook de kosten

¹² Sector onderzoek Europese Commissie naar farmaceutische industrie, rapport 8 juli 2009.

voor juridische bijstand voor rekening komen van de ‘verliezende’ partij. Dit betekent dat het gerechtvaardigd is om de partij die de geldigheid van het octrooi aanvecht, te compenseren voor in ieder geval de reeds gemaakte kosten voor juridische bijstand wanneer dit in de verhouding tussen de rechthebbende en betwister noodzakelijk is om tot een schikking te komen.

Tot slot merkt de Commissie in de Concept Richtsnoeren nog op dat niet-aanvechtingsbedingen in het kader van schikkingen niet concurrentiebeperkend zijn met

Een aantal van de wijzigingen is ook gebaseerd op de wens tot stroomlijning van de GVTO met de overige groepsvrijstellingsverordeningen.

uitzondering van die schikkingen waarin een octrooi is verkregen na het verstrekken van onjuiste of misleidende of onvolledige informatie. Hieruit lijkt de veronderstelling van de Commissie te spreken dat er mogelijk sprake is van een ongeldig octrooi waarbij de licentiehouders wil voorkomen dat de geldigheid van het octrooi ter toetsing aan de rechter wordt voorgelegd en dat om die reden een hoge prijs wordt betaald voor de schikking en er een niet-aanvechtingsbeding wordt overeengekomen. Deze situatie en veronderstelling lijkt voorshands uit te gaan van zeer uitzonderlijke omstandigheden en gaat voorbij aan de realiteit. Namelijk dat het Europees Octrooibureau (en alle overige nationale octrooi verlenende instanties) bijzonder goed geëquipeerd is om te toetsen of een octrooiaanvraag kan resulteren in een al dan niet geldig verleend octrooi. Voorts lijkt dit scenario niet realistisch, omdat de licentiehouders er niet van uit kan gaan dat slechts één partij de geldigheid van het octrooi zal aanvechten.

De toevoeging in de Concept Richtsnoeren over niet-aanvechtingsbedingen in schikkingen lijkt derhalve enkel gestoeld op één spraakmakende en bijzondere zaak (*Astra Zeneca*) en komt niet voort uit een gebrek in het huidige systeem van de GVTO en de richtsnoeren.

Afrondend

De Commissie heeft een aantal significante wijzigingen voorgesteld van het huidige regime waarin technologie-overdrachtsovereenkomsten beoordeeld moeten worden. Dit ondanks het feit dat de uitkomst van de eerste marktverkenning was dat er geen fundamentele wijzigingen nodig waren. Doordat het voorgestelde gewijzigde regime minder vergaande beperkingen van de mededinging toelaatbaar acht dan tot op heden, kan het gevolg zijn dat de nieuwe groepsvrijstellingsverordening leidt tot een afzwakking van de innovatieve ontwikkelingen die juist in economisch mindere tijden bijzonder wenselijk zijn. Aan de andere kant zullen er ook stemmen op gaan die menen dat een bevordering van de mededinging, zeker op korte termijn, zal leiden tot meer consumentenwelvaart. Maar consumentenwelvaart is uiteraard ook gebaat bij meer innovatie waardoor betere producten of diensten ontstaan. De voorstellen dragen – wat ons betreft – dan ook niet bij tot verlichting van het onvermijdelijke spanningsveld tussen intellectuele eigendomsrechten en mededinging en de vraag is of dat wenselijk is. Dit wordt nog eens ondersteund door onze constatering dat de ‘problemen’ die de Commissie probeert op te lossen, geen oplossing lijken te geven van het probleem, voor zover al sprake was van een probleem.

Het spanningsveld tussen intellectuele eigendomsrechten en de innovatie die daarmee wordt gestimuleerd en het mededingingsrecht lijkt alleen maar groter te worden door de voorgestelde wijzigingen. Wij achten dit niet wenselijk en zijn dan ook benieuwd naar de nieuwe GVTO en de richtsnoeren en of daarin de commentaren van de markt zijn meegenomen.

Over de auteur

Mr. drs. Pauline Kuipers en mr. Janneke Kohlen zijn beiden advocaat bij Bird & Bird LLP te Den Haag.